

Yrkande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2023-08-18

Ärende nr 3.2

Yrkande angående – Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga avslås.

Yrkandet

Vi delar motionärens uppfattning om vikten av att skolbarn har tillgång till fritidshem, oavsett deras föräldrars arbetssituation. Som egen skolform med egen läroplan, är fritidshemmet en verksamhet som förstärker lärandet och bidrar till barns sociala utveckling. Kvaliteten i fritidshemmen är, som förvaltningen tidigare belyst i en omfattande kartläggning, mycket varierad. Skärpta kompetenskrav av tidigare regering syftade till att skapa ökad likvärdighet för inskrivna barn men fortfarande kan fritidshemmens gruppstorlek och verksamhetens innehåll skilja sig åt mellan skolor och stadsområden.

Den kommunala ekonomin är mycket hårt pressad av inflation, ekonomisk kris och uteblivet ekonomisk kompensation från regeringen. Att i detta läge ge alla barn rätt till fritidshem är därför förenat med risker för verksamhetens kvalitet och personalens arbetsmiljö. Staden bör inte heller föregå den statliga utredningen om utökad rätt till fritidshem och frågan om finansiering av en eventuell reform, det är inte rimligt att enskilda kommuner ska finansiera ett utökat ansvar utan statlig kompensation.

I avvaktan på förändringar av lagstiftningen kommer det rödgröna styret fortsätta med insatser för att ge alla barn, oavsett bakgrund och familjeförhållanden, möjligheter till en meningsfull fritid. Exempelvis genom utökad timplan, aktiviteter inom Skolan som arena, läsläsning och skolfotboll med elitklubbar.

Den borgerliga regeringen har tyvärr redan gett tydliga besked om att kommunerna inte kommer att kompenseras för rekordhög inflation och ekonomisk kris. Vi välkomnar Liberalernas initiativ men önskar, i likhet med grundskoleförvaltningen i sitt yttrande, att förslag om fritidshem för alla barn riktas mot den egna regeringen som har alla möjligheter att kompensera kommunerna för ett utökat fritidshemsuppdrag.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-06-12

Diarienummer 0263/23

Handläggare

Charlotta Bjerhem

Telefon: 031-368 05 88

E-post: charlotta.bjerhem@stadshuset.goteborg.se

Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

Motionen

Axel Darvik (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att alla barn i Göteborgs Stad ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga.

Med nuvarande regelverk upphör rätten till fritidshem en månad efter att ett yngre syskon föds, om inte vårdnadshavaren fortsätter att arbeta eller studera. Samma rätt upphör också om vårdnadshavarens anställning avslutas och vårdnadshavaren övergår till att bli arbetssökande. Motionären menar bland annat att rätt till fritidshem vid arbetslöshet skulle underlätta vårdnadshavarens jobbsökande. Det skulle också minska stress och arbetsbörda för vårdnadshavaren när ett syskon föds samt säkerställa att det äldre barnet fortsatt får ta del av den kompletterande verksamhet som fritidshemmet erbjuder.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till grundskolenämnden. Nämndens svar är sammanställt i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Grundskolenämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande S, V och MP Omröstning	Nämnden avstyrker motionen med hänvisning till den nyligen genomförda statliga utredningen på området. Rätten till utökat fritidshem bör först hanteras på nationell nivå, tillsammans med frågan om en eventuell statlig finansiering av en sådan reform. En sådan omfattande reform som föreslås i motionen bör föregås av ett utredningsarbete avseende hur en sådan rätt ska utformas och vilka konsekvenser den förväntas få

		exempelvis avseende kostnader, lokaler och kompensförsörjning. I ett sådant utredningsarbete bör frågan om ett avgiftsfritt fritidshem prövas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En utökad rätt till fritidshem kommer innebära ökade kostnader. Nyligen har en statlig utredning (SOU 2022:61) genomförts angående en utökad rätt till fritidshem. I denna föreslås att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem. Staten ska enligt finansieringsprincipen ersätta kommunerna för ökade kostnader till följd av nya obligatoriska åtaganden som åläggs dem till följd av statliga beslut. Reformen föreslås finansieras genom statsbidrag.

Av grundskoleförvaltningens tjänsteutlåtande framgår det att om kommunfullmäktige beslutar om att införa en utökad rätt till fritidshem före eller oberoende av den statliga reformagendan avseende fritidshem, bör en sådan satsning åtföljas av en utökad ekonomisk ram till nämnden. Därtill behöver en översyn av förvaltningens resursmodell avseende fritidshem genomföras. Principerna för denna utökade finansiering behöver utredas vidare inom ramen för kommande budgetberedningar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Fritidshem kan vara en viktig del i att skapa goda levnadsvillkor och utökade möjligheter till tillgång till utbildning i fritidshem kan vara positivt för barns utveckling. Att ge barn till arbetslösa rätt att vistas på fritidshem kan i sin tur minska skillnader i människors levnadsvillkor. Grundskoleförvaltningen framför i sitt tjänsteutlåtande att skolväsendet, där fritidshemmet ingår, kan bidra med tidigare insatser i det brottsförebyggande arbetet kring barn. Vidare kan fritidshemmets kompletterande och kompensatoriska uppdrag också bidra till att elever lyckas i skolan.

Stadsledningskontorets bedömning

I skollagen framgår det att elever ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Elever ska även erbjudas plats om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning. Till skillnad från när det gäller förskolan pekar inte skollagen eller dess förarbeten ut att barn till föräldralediga eller arbetslösa har någon särskild rätt till fritidshem.

Kommunen kan på frivillig grund och utöver sina skyldigheter utöka rätten till fritidshem till andra grupper. Det är dock av yttersta vikt att likabehandlingsprincipen beaktas i sådana fall, det vill säga att alla elever i samma situation behandlas lika. Särbehandling är tillåtet om det finns sakliga skäl.

Vid ett eventuellt beslut om utökad rätt till fritidshem för vissa grupper bedömer stadsledningskontoret därför att det inledningsvis är viktigt att utreda att utformningen inte strider mot likabehandlingsprincipen.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor:

1. Motionen
2. Grundskolenämndens handlingar 2023-05-23 § 115

Handling 2023 nr 43**Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga**

Fritidshemmen har en mycket viktig uppgift i att komplettera förskoleklassen och skolan samt att göra det möjligt för föräldrar som arbetar eller studerar att ändå kunna vara föräldrar. Fritidshemmen ska hjälpa eleverna i deras lärande och utveckling, erbjuda dem en meningsfull fritid och medverka till ett bejakande av ett varierat och mångsidigt socialt umgänge. Eleverna ska inspireras till nya upptäckter och undervisningen skall erbjuda varierande arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer.

Enligt skolans läroplan ska fritidshemmet, i det gränsland mellan skola och omsorg det befinner sig, utgöra ett komplement till övrig skolverksamhet i förskoleklass och grundskola och bidra till barnets lärande inom hela läroplanens mångfald av ämnen. Tillgängligheten till fritidshem för alla barn blir således av yttersta vikt för att säkerställa en jämlik tillgång till detta.

Med det nuvarande regelverket i Göteborgs stad avslutas ett barns rätt att vistas på fritidshem när ett yngre syskon föds en månad efter födseln av det yngre syskonet, såvida inte vårdnadshavaren väljer att fortsätta arbeta eller studera i stället för att ta föräldraledigt. Dessutom avslutas samma rätt för barnet också efter en månad om vårdnadshavarens anställning upphör och densamma övergår till att bli arbetssökande, och arbetslösa vårdnadshavare som vill göra en ny placering av ett barn på ett fritidshem har inte rätt till detta.

Att ge barn rätt till fritidshem oberoende av deras föräldrars arbetsstatus skulle underlätta dessa föräldrars jobbsökande och därmed kunna bidra till att få fler i jobb och även inverka positivt på integrationen för familjer med utländsk bakgrund. Fortsatt tillgång till fritidshemmet för ett äldre barn även efter att ett syskon fötts skulle minska stressen och arbetsbördan för vårdnadshavaren samt säkerställa att det äldre barnet fortsatt får ta del av den berikande och viktiga kompletterande verksamhet som fritidshemmet erbjuder.

Kommunfullmäktige föreslås att besluta:

Alla barn i Göteborgs stad ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga.

Axel Darvik (L)

Yttrande till kommunfullmäktige över remiss om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

§ 115, N609-0789/23

Beslut

1. Grundskolenämnden avstyrker motion om barns utökade rätt att vistas på fritidshem och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-05-23, till kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till grundskolenämnden. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast den 25 maj 2023. Ärendet medger ingen bordläggning.

Handlingar

Grundskoleförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-05-23

Bilaga 1, Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

Yrkande från S, V och MP, daterat 2023-05-23

Yrkanden

Axel Darvik (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Sara Carlsson Hägglund (V) yrkar bifall till yrkandet från S, V och MP.

Jessica Blixt (D) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förvaltningens förslag mot yrkande från S, V och MP och finner att nämnden bifallit yrkande från S, V och MP.

Omröstning begärs.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2023-05-23

Nämnden godkänner följande ordning för omröstning:

Ja-röst för bifall till yrkandet från S, V och MP.

Nej-röst för bifall till förvaltningens förslag.

Omröstning

Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Sara Carlsson Hägglund (V), Kochar Wallad Begi (S), Hillevi Werring (MP) och Ante Bränholm (V) röstar ja.

Sofie Gyllenwaldt (M), Jessica Blixt (D), Axel Darvik (L) och Peter Fagerlund (SD) röstar nej.

Med 5 ja-röster röster mot 4 nej-röster har grundskolenämnden beslutat enligt yrkandet från S, V och MP.

Beslutsgång fortsättning

Ordförande frågar om nämnden kan avstyrka motionen i enlighet med yrkandet från S, V och MP, översända förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen samt förklara paragrafen omedelbart justerad och finner bifall.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2023-05-23

Dag för justering

2023-05-23

Vid protokollet

Sekreterare

Gustav Boström

Ordförande

Viktoria Tryggvadottir Rolka (S)

Justerande

Axel Darvik (L)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gustav Boström

Nämndsekreterare

Yrkande

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2023-05-23

Ärende nr 12

Yrkande angående – Motion från Axel Darvik (L) om att barn ges rätt att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

Förslag till beslut

I grundskolenämnden:

1. Motion från Axel Darvik (L) om att barn ges rätt att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga, avslås.

Yrkandet

Vi delar motionärens åsikt att fritidshem borde vara en rättighet för alla barn, oavsett deras föräldrars arbetssituation eller om de är föräldralediga.

Vi ser precis som förvaltningen att en sådan omfattande reform som föreslås behöver föregås av ett grundligt utredningsarbete. Vi anser att ett sådant utredningsuppdrag inte bör ges innan rätten till utökat fritidshem hanterats på nationell nivå.

Den statliga utredningen *Utökad rätt till fritidshem* tillsattes av den tidigare regeringen, har varit på remiss och betänkandet ligger nu på nuvarande skolministerns bord.

I likhet med remissvaret från Sveriges Lärare menar vi att staten måste öka sitt finansiella åtagande för fritidshemsverksamheten. Beslut om att utöka rätt till fritidshem bör fattas nationellt och måste kopplas till statlig finansiering. Tyvärr har den borgerliga regeringen gett tydliga besked om att kommunerna inte kommer att kompenseras för rekordhög inflation och ekonomisk kris.

Det vore inte ansvarsfullt av staden att i nuvarande ekonomisk kris utlova familjer i Göteborg utökad rätt till fritidshem, utan statlig kompensation. En utökning av rätten till fritidshem måste även mötas av satsningar på en förstärkning av fritidshemmens kvalitet. Det är inte fritidshemmens medarbetare som ska bekosta ambitionsökningarna. En försämrad arbetsmiljö för personalen ger även en sämre undervisningsmiljö för barnen, vilket undergräver syftet med att fler barn får vistas i fritidshemmet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-23

Diarienummer N609-0789/23

Handläggare:

Jonas Österberg

E-post: jonas.osterberg@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om barns utökade rätt att vistas på fritidshem

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden tillstyrker motion om barns utökade rätt att vistas på fritidshem och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-05-23, som sitt yttrande till kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

Grundskoleförvaltningen föreslår att nämnden ska tillstyrka motionen. Förvaltningen ställer sig generellt positiv till förslaget som syftar till att stärka rätten och tillgången till fritidshem. Grundskoleförvaltningens ställningstagande utgår från att fritidshem av god kvalitet kan vara en betydelsefull del av bredare samhälleliga kompensatoriska insatser. Särskilt gynnsamt kan denna verksamhet vara för elever med annat modersmål än svenska, och för elever med sociala svårigheter.

En sådan omfattande reform som förslås i motionen bör dock föregås av ett grundligt utredningsarbete avseende hur en sådan rätt ska utformas och vilka konsekvenser den förväntas få exempelvis avseende kostnader, lokaler och kompensationsförsörjning. I ett sådant utredningsarbete bör frågan om ett avgiftsfritt fritidshem prövas, särskilt för den grupp elever som behöver fritidshem som en kompensatorisk åtgärd.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En utökad rätt till fritidshem kommer generera ökade kostnader. I den statliga utredningen om en utökad rätt till fritidshem där det föreslås att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem anges att denna reform ska finansieras genom statsbidrag (SOU 2022:61). Grundskoleförvaltningen anser att om kommunfullmäktige beslutar om att införa en sådan utökad rätt före eller oberoende av den statliga reformagendan avseende fritidshem, bör en sådan satsning åtföljas av en utökad ekonomisk ram till grundskoleförvaltningen. Därtill behöver en översyn av förvaltningens resursmodell avseende fritidshem genomföras. Principerna för denna utökade finansiering behöver utredas vidare inom ramen för kommande budgetberedningar.

Bedömning ur social dimension

Fritidshemmet kan bli en viktig del i att skapa goda levnadsvillkor. Att ge barn fler livschanser genom att utöka möjligheterna att få tillgång till utbildning i fritidshem kan vara en viktig pusselbit i ett barns utveckling. Att ge barn till arbetslösa rätt att vistas på fritidshem kan i sin tur minska skillnader i människors levnadsvillkor.

Störst möjligheter att agera främjande och preventivt finns i det sociala brottsförebyggande arbetet med barn och unga. Det vill säga vad som kommit att kallas för tidiga insatser. I fråga om det preventiva och främjande arbetet bör det också finnas en långsiktighet. Fritidshemmet är en del av skolväsendet, vilket i sig står för varaktighet och här finns således mycket av den långsiktighet som är viktig när det kommer till insatser för barn och unga. Vidare finns det inte minst vinster för såväl individer som samhället att elever lyckas med skolan. Fritidshemmets kompletterande och kompensatoriska uppdrag gör att här finns stora möjligheter ur ett främjande och förebyggande perspektiv. Att ge fler elever möjlighet att vistas på fritidshem kan därför ses som en välfärdsinvestering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 15 maj månad 2022.

Bilagor

1. Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till grundskolenämnden. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast den 25 maj 2023. Ärendet medger ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Motionären konstaterar att fritidshemmen har en mycket viktig uppgift i att komplettera förskoleklassen och grundskolan och bidra till barnets lärande inom hela läroplanens mångfald av ämnen. Mot denna bakgrund anför motionären att tillgängligheten till fritidshem för alla barn således blir av yttersta vikt för att säkerställa en jämlik tillgång till detta.

Att ge barn rätt till fritidshem oberoende av deras föräldrars arbetsstatus skulle enligt motionären underlätta dessa föräldrars jobbsökande och därmed kunna bidra till att få fler i jobb och även inverka positivt på integrationen för familjer med utländsk bakgrund. Motionären menar att fortsatt tillgång till fritidshemmet för ett äldre barn även efter att ett syskon fötts skulle minska stressen och arbetsbördan för vårdnadshavaren samt säkerställa att det äldre barnet fortsatt får ta del av den berikande och viktiga kompletterande verksamhet som fritidshemmet erbjuder.

Motionären föreslår att kommunfullmäktige ska besluta att alla barn i Göteborgs Stad ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga.

Förvaltningens bedömning

Grundskoleförvaltningen delar motionärens bedömning att fritidshemmen har en mycket viktig uppgift i att komplettera förskoleklassen och skolan och bidra till barnets lärande. I linje med motionen vill grundskoleförvaltningen i det sammanhanget påtala betydelsen av tillgång till fritidshem sett utifrån barns möjligheter till utveckling och lärande. Därför bedömer förvaltningen att motionärens förslag om att alla barn i Göteborgs stad ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga, är angeläget.

Den statliga utredningen om en utökad rätt till fritidshem (U 2021:05) föreslår bland annat att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor (SOU 2022:61). Grundskolenämnden behandlade denna utredning och beslutade om ett remissyttrande till Utbildningsdepartementet den 25 april 2023.

I linje med denna utredning bedömer förvaltningen att en utökad rätt till fritidshem också bör kombineras med en rätt till ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för att inskrivningen av barn i fritidshem ska kunna öka och därmed bidra till ökad tillgång till fritidshem. I det avseendet är grundskoleförvaltningens bedömning att en sådan reform också kan få en kompensatorisk effekt i linje med vad som anförs i den statliga utredningen.

Grundskoleförvaltningens erfarenheter är att inskrivningen i fritidshem generellt är lägre i socioekonomiskt utsatta områden. Grundskoleförvaltningen ser att fritidshem av god kvalitet kan vara särskilt gynnsamt både för elever med annat modersmål än svenska, och för elever med sociala svårigheter. Fritidshemmen är en betydelsefull del av bredare

samhälleliga insatser. I det avseendet ser förvaltningen att utökad rätt till fritidshem primärt är en pedagogisk och kompensatorisk insats och inte en familjepolitisk satsning såsom anförs i motionen.

En utökad rätt till fritidshem förväntas leda till en utökad inskrivning i fritidshem. Förvaltningen ser en risk att andelen legitimerade och behöriga lärare kommer att minska när antalet elever ökar. Fritidshem med hög andel legitimerade lärare har förutsättningar för en hög kvalitet. En utökad rätt till fritidshem bär därför åtföljas av fortsatt satsning på kompetensförsörjning och flera behöriga lärare i fritidshem.

Vidare anser grundskoleförvaltningen att en sådan reform som föreslås i motionen bör föregås av ett grundligt utredningsarbete. I ett sådan utredning bör en rad aspekter belysas. Konsekvensanalyser behöver göras avseende den utökade inskrivning som förväntas. Det handlar bland annat om vad en utökad inskrivning i fritidshem innebär lokalmässigt. Men även som redovisats ovan vad det innebär avseende utökade kostnader och kompetensförsörjning.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef